

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

**แนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี
 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2**

**Title Guidelines for Library Development to Meet 3D Library of School in
 Nakhonsawan Primary Educational Service Area Office 2**

วิวัฒน์ เจริญสุข¹, ผศ.ดร.ฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ²
¹สังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
²อาจารย์ที่ปรึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ในกรอบแนวคิดแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านหนังสือดี ด้านบรรยากาศดี และด้านบรรณารักษ์ดี กลุ่มประชากร ได้แก่ ครูบรรณารักษ์ และผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) หาแนวทางการดำเนินงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดีของสถานศึกษา โดยการจัดประชุมสนทนากลุ่มดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานห้องสมุดจำนวน 7 คนและใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษาตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ด้านหนังสือดี รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศดีและ ด้านบรรณารักษ์ดี ตามลำดับ
2. แนวทางการพัฒนาห้องสมุดสถานศึกษาตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีแนวทางการดำเนินงานคือ
 - 1) โรงเรียนควรจัดทำแบบสอบถาม สสำรวจความต้องการหนังสือและสื่อต่าง ๆ เช่น ของเล่นเด็กปฐมวัย และของเล่นเด็กประถมศึกษา สำหรับห้องสมุด โดยให้ครูแต่ละรายวิชา รวมไปถึงผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อหนังสือและสื่อ ก่อนดำเนินการจัดซื้อ และครูบรรณารักษ์ ควรจัดทำรายงานข้อมูลการยืมคืนหนังสือและสื่อต่าง ๆ รวมไปถึงการสำรวจหนังสือและสื่อที่มีความต้องการมาก โดยประเมินจากจำนวนการยืมบ่อยครั้งของหนังสือและสื่อต่าง ๆ ที่ขาดแคลนก่อนนำเสนอต่อผู้บริหาร 2) ครูบรรณารักษ์ควร

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

จัดทำแบบสอบถามต่อผู้ใช้บริการ ถึงความสะดวกในการใช้บริการด้านต่าง ๆ เช่น ความสะดวกและแสงสว่างของห้องสมุด รวมไปถึงจุดบริการต่าง ๆ เช่น จุดถ่ายเอกสาร จุดน้ำดื่มบริการ ก่อนนำเสนอผู้บริหาร และ ทำการเพิ่มป้ายประกาศห้องสมุดให้มีความชัดเจน เช่น กฎระเบียบการใช้ห้องสมุด มารยาทการใช้ห้องสมุด หรือป้ายประกาศอธิบายวิธีการยืมคืนหนังสือ โดยอาจจัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำ 3) โรงเรียนควรจัดหางบประมาณในการจ้างครูที่จบวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรงเพื่อทำหน้าที่บรรณารักษ์ของโรงเรียน หรือส่งเสริมครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์เข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานห้องสมุด และการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ ทั้งนี้โรงเรียนควรกำหนดปฏิทินในการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน และควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานของครูบรรณารักษ์โดยจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศและติดตามดำเนินการอย่างน้อย ภาคเรียนละหนึ่งครั้ง รวมไปถึงการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

คำสำคัญ

ห้องสมุด, การพัฒนาห้องสมุด, ห้องสมุด 3 ดี

Abstract

The purpose of this study was to find out the condition and find the guideline for develop the 3D library according to the standard of school under Nakhonsawan Primary Education Service Area 2.

The research comprised 3 procedures as follows : 1) Study the operation of the library according to the standard 3D of school under Nakhonsawan Primary Education Service Area 2 in concept idea that divided to 3 factors are good books, good environment and good librarian.

A population group were 302 teachers librarian and school principal. The tools used in the study included questionnaire rating 5 scale, it has 0.95 for validity. Frequency value, Percentage, Mean and standard deviation was used for content analysis.

The results of this study were

1) The condition of operation in library according to the standard 3D of school under Nakhonsawan Primary Education Service Area 2 that was in medium level ; the highest operation was good books, the next were good environment and good teachers librarian respectively.

2) It has 2 ways for develop the library according to the standard 3D of school under Nakhonsawan Primary Education Service Area 2 follows; 1.) The school should provided a questionnaire for survey the requirement about books and other instruction media for

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

example childhood’s toy, primary student’s toy for the library by teachers included the guardian, students and the others in a community for participation before purchasing. The teacher librarian should provided a borrowing books and instruction media data report included survey the highest requirement from amount the often borrowing of books and others instruction media before present to administrator. 2.) The teachers librarian should provided a questionnaire to library user for convenience in a service; cleanness and light in the library included points service; copy point, drinking service point before present to administrator and increase the clearly library sign board for example using library regulation, using library etiquette or borrowing explanation sign board by organize the activity for student’s participation. 3.) The school should provided the budget for employ a teacher who graduated directly from library science major to be a librarian of school or encourage a teacher who performing a librarian duty to attend a training about library science major for understanding in the condition of library and organize activity that according with all the department. In order that, the school should specify clearly schedule and establish supervise committee for supervise to the teacher librarian’s operation at least once a semester, included evaluate from satisfaction questionnaire of library user.

Keywords Library, library development, Library 3 D

บทนำ

เนื่องจากสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นถึงความสำคัญถึงแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน นั่นคือ ห้องสมุด โดยกำหนดแนวทางให้เป็นห้องสมุด 3 ดี เพื่อที่จะให้เกิดการพัฒนาห้องสมุดไปในทิศทางเดียวกัน มีอยู่ทั้งหมด 3 องค์ประกอบหลัก นั่นคือ ดีที่ 1 : หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดี หมายถึง ในห้องสมุดยุคใหม่นี้ จะต้องมียังหนังสือจำนวนมากและดี ๆ ให้เด็กอ่าน รวมถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย ดี ๆ ให้นักเรียนหรือคนในชุมชนได้ศึกษา ค้นคว้า ดีที่ 2 : บรรยากาศ และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภายในห้องสมุด ดี คือ ลักษณะภายในห้องสมุดต้องดูสะอาด สว่างไสว สดใส งามตา บรรยากาศต้องชวนให้นักเรียนและประชาชนเข้าห้องสมุด และต้องมี อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุดให้ครบครัน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เครื่องถ่ายเอกสาร นอกจากนี้ ครูต้องรู้จัก การตกแต่งสิ่งแวดล้อมภายในห้องสมุดให้ดูดี มีการจัดวางหนังสือให้ชวนเด็กหยิบอ่าน อากาศภายในต้องเย็นสบาย กิจกรรมส่งเสริมการอ่านต้องจัดให้มีบ่อย ๆ และหากต้องทาสีใหม่ให้ห้องสมุดดูสวยงาม โรงเรียนก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ดีที่ 3 : บรรณารักษ์ห้องสมุดดี หมายถึง ครูบรรณารักษ์ ที่คอยดูแลห้องสมุด ต้องมีความรู้ความเข้าใจในงานห้องสมุด สพร.จะจัดให้มีการอบรมพัฒนา ครูบรรณารักษ์ห้องสมุด ให้มี

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และให้ครูบรรณารักษ์สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านเพิ่มขึ้น (กรมวิชาการ, 2545, น.6)

เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ได้มีนโยบายการประเมิน ห้องสมุด 3 ดี ในทุกโรงเรียนในสังกัด หรือโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากห้องสมุดสถานศึกษาบาง สถานศึกษาขาดคุณภาพและไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาห้องสมุด 3 ดี ซึ่งห้องสมุดถือว่าเป็นแหล่ง เรียนรู้ที่มีความสำคัญ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในสถานศึกษา แต่ยังสามารถรวมไปถึง ชุมชน ห้องสมุดที่มีคุณภาพสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านให้แก่นักเรียนและบุคลากรในชุมชนได้ เพื่อนำไปสู่ การสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการดำเนินงานห้องสมุด 3 ดี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุด ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูบรรณารักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 151 คน ครูบรรณารักษ์ จำนวน 151 คน รวมทั้งสิ้น 302 คน
2. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 2.1 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดของสถานศึกษา
 - 2.2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา
3. ขอบเขตด้านเวลา พฤษภาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2559

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดตามมาตรฐาน ห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ในกรอบ แนวคิดแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ ด้านหนังสือดี ด้านบรรยากาศดี และด้านบรรณารักษ์ดี

2. ขั้นตอนการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุด ของสถานศึกษาตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบ แนวคิด วัตถุประสงค์ ประชากร และเครื่องมือในงานวิจัย
2. สร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย และหาคุณภาพของเครื่องมือ
3. นำร่างเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษา
4. สร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัยและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค จากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.95
5. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำข้อมูลสภาพดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 ที่ดำเนินการน้อยที่สุด 3 อันดับในแต่ละด้าน ประกอบด้วย องค์กรประกอบ 3 ด้าน คือ 1) หนังสือดี 2) บรรยากาศดี 3) บรรณารักษ์ดี
2. นำข้อมูลสภาพการดำเนินการห้องสมุดสถานศึกษาที่ดำเนินการน้อยที่สุด 3 อันดับแรกในแต่ละ ด้านมาร่างเป็นแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสู่มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2
3. นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ
4. นำร่างแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสู่มาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 2 เพื่อจัดการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. นำข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสู่มาตรฐาน ห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อความอนุเคราะห์ในแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูบรรณารักษ์ ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐาน ห้องสมุด 3 ดีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

2. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามของตอนที่ 1 โดยใช้ค่าความถี่ (f) และ ค่าร้อยละ (%)
3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาระดับการดำเนินการห้องสมุดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ในแต่ละด้าน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) หนังสือดี 2) บรรยากาศดี 3) บรรณารักษ์ดีโดยคำนวณค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยใช้ เกณฑ์วิเคราะห์ของบุญชมศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 121) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับ มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับ มาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับ ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับ น้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีการดำเนินงานในระดับ น้อยที่สุด
4. การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยนำสภาพการดำเนินงานต่ำสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้าน มาร่างเป็นแนว การดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา ตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาและนำร่างดังกล่าวเสนอต่อที่ ประชุมการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ 7 คน

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ผลสรุปดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษาตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.56$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีการดำเนินงานสูงที่สุดคือ ด้านหนังสือดี ($\mu = 2.60$) รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศดี($\mu = 2.57$) และด้านบรรณารักษ์ดี ($\mu = 2.53$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็น รายชื่อของแต่ละด้านปรากฏผลดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา ตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ด้านหนังสือดี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการดำเนินงานสูงที่สุด คือ ห้องสมุดมีหนังสือและสื่อการ เรียนรู้ตรงตามความสนใจของผู้ใช้บริการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง($\mu = 3.08$) และรองลงมา ห้องสมุดมีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อการสืบค้นข้อมูล มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.99$) และห้องสมุดมีหนังสืออ้างอิงที่หลากหลาย เช่น หนังสือพระราชนิพนธ์สารานุกรมพจนานุกรม เป็นต้น ($\mu = 2.97$) และด้านที่มีการดำเนินงานต่ำที่สุดได้แก่ห้องสมุดมีของเด็กเล่นประถมศึกษา เช่น จิ๊กซอว์ รูปทรง เรขาคณิต ดินน้ำมัน วาดภาพ-ระบายสี เกมส์ ฯลฯ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.30$)

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

1.2 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา ตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ด้านบรรยากาศดี ภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu = 2.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการดำเนินงานสูงสุด คือ ห้องสมุดมีการจัดเก็บหนังสือ จัดหมวดหมู่หนังสือ เข้าถึงง่ายและ สะดวกต่อการใช้บริการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.98$) รองลงมา ห้องสมุดประหยัดพลังงาน และสะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน ($\mu = 2.91$) และ ปรับปรุงซ่อมแซม ตกแต่งห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยผู้ใช้บริการ ($\mu = 2.91$) และข้อที่มีการดำเนินงานต่ำที่สุด ได้แก่ ห้องสมุดมีป้ายประกาศต่างๆในห้องสมุด และป้ายประกาศมีความชัดเจน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.14$)

1.3 สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษา ตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ด้านบรรณารักษ์ดี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการดำเนินงานสูงสุด คือ โรงเรียนมีครูบรรณารักษ์หรือผู้ที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์อย่างน้อย 1 คน มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.14$) รองลงมา ครูบรรณารักษ์มีความรู้ความเข้าใจในวิชาบรรณารักษศาสตร์เป็นอย่างดี ($\mu = 2.78$) และ ครูบรรณารักษ์สุภาพ และมีอัธยาศัยที่ดีต่อการให้บริการ ($\mu = 2.72$) และข้อที่มีการดำเนินงานต่ำที่สุด ได้แก่ ครูบรรณารักษ์มีความรู้ ความเข้าใจ ในการให้บริการ มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ($\mu = 2.20$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานห้องสมุดสถานศึกษาตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1.1 ด้านหนังสือดี โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำ ได้แก่ ห้องสมุดมีหนังสืออ้างอิงที่หลากหลาย เช่น หนังสือพระราชนิพนธ์ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กาญจนา หิรัญเกษตร (2549) ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนหนังสือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน เพราะห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาขาดงบประมาณในการจัดซื้อหนังสือและสื่อเพิ่มเติม หนังสือและสื่อที่มีส่วนใหญ่เป็นหนังสือแบบเรียนและมีจำนวนน้อย รวมถึงครูบรรณารักษ์อาจไม่ทราบว่าควรจัดหาหนังสือประเภทใด จากแหล่งไหนเข้าห้องสมุด

1.2 ด้านบรรยากาศดี โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำสุด ได้แก่ ห้องสมุดมีป้ายประกาศต่าง ๆ ในห้องสมุด และ ป้ายประกาศต่าง ๆ มีความชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญชาติ พิมละมาศ (2556) ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ห้องสมุดไม่มีที่ตั้งเป็นเอกเทศ และการจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการบริหารงานของ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ห้องสมุดน้อยไม่เพียงพอ รองลงมา คือ อากาศภายในห้องสมุดไม่สามารถถ่ายเทได้สะดวก ไม่ปลอดโปร่ง และจำนวนโต๊ะ – เก้าอี้ที่ให้บริการผู้ใช้บริการไม่เพียงพอ ตามลำดับ

1.3 ด้านบรรณารักษ์ดี โดยรวมมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำได้แก่ ครูบรรณารักษ์มีความรู้ความเข้าใจในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทองใบ สะอาดรัมย์ (2556) ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่บรรณารักษ์ และครูผู้สอนต่างให้ความสนใจในการดำเนินงานของห้องสมุดที่ไม่โดดเด่นมากนัก น่าจะมีเหตุผลหลายประการ เช่น การขาดประสบการณ์ การขาดบรรณารักษ์ งบประมาณไม่เพียงพอ แม้กระทั่งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความสนใจของฝ่ายต่าง ๆ ที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนกระตุ้นให้ ทุกฝ่ายเกิดความสนใจและให้ความสำคัญ

2. แนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2

สามารถอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านหนังสือดี แนวทางการดำเนินงาน พบว่า โรงเรียนควรจัดทำแบบสอบถามสำรวจความต้องการหนังสือและสื่อต่าง ๆ เช่น ของเล่นเด็กปฐมวัย และของเล่นเด็กประถมศึกษา สำหรับห้องสมุด โดยให้ครูแต่ละรายวิชา รวมไปถึงผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกซื้อหนังสือและสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พัชริกา คำแสน (2556) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูบรรณารักษ์ ควรนำรูปแบบการบริหารห้องสมุด 3 ดี ไปใช้จริง โดยตระหนักถึงความสำคัญของห้องสมุดและดำเนินการบริหารห้องสมุดในสถานศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูผู้สอน ผู้เรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน

2.2 ด้านบรรยากาศดี แนวทางการดำเนินงาน ครูบรรณารักษ์ควรจัดทำแบบสอบถามต่อผู้ใช้บริการ ถึงความสะดวกในการใช้บริการด้านต่าง ๆ ก่อนนำเสนอผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อลิสา ชัยลังกา (2550) ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบงานห้องสมุดโรงเรียน และ ผู้บริหาร ต้องดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลงานห้องสมุด ทั้งในส่วนของงานดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิตของโรงเรียนและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการห้องสมุด รวบรวมสถิติการดำเนินงาน การเข้าใช้บริการสารสนเทศ อย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ ประเมินผลและสรุปผลรายงานอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านบรรณารักษ์ดี แนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนควรจัดหางบประมาณในการจ้างครูที่จบวิชาบรรณารักษศาสตร์โดยตรงเพื่อทำหน้าที่บรรณารักษ์ของโรงเรียน หรือส่งเสริมครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์เข้ารับการอบรมวิชาบรรณารักษศาสตร์ ให้มีความเข้าใจในการดำเนินงานห้องสมุด ควรมีการนิเทศติดตามการดำเนินงานของครูบรรณารักษ์โดยจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศและติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญญา กาละปัติย์ (2549) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล เพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญและนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนในปีต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านหนังสือดี หนังสือและสื่อการเรียนรู้ในห้องสมุด ควรเป็นสื่อที่มีคุณภาพและมีความสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาในแต่ละช่วงวัยของนักเรียน ควรมีการสำรวจความต้องการสื่อใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพต่อไป
2. ด้านบรรยากาศดี ห้องสมุดของสถานศึกษาควรมีจุดบริการต่าง ๆ สำหรับผู้ใช้บริการเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้ใช้บริการ เช่น มุม สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต บริการเครื่องปริ้นเตอร์และการดำเนินงานห้องสมุดควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้บริการเป็นหลัก
3. ด้านบรรณารักษ์ดี แต่ละโรงเรียนควรแต่งตั้งครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ให้ชัดเจนและควรลดภาระงานด้านอื่น ๆ ของครูที่ทำหน้าที่บรรณารักษ์ให้มีเวลาในการดำเนินงานห้องสมุดได้อย่างเต็มที่ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาห้องสมุดให้มีคุณภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์
2. ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2
3. ควรศึกษาบทบาทภาครัฐในการส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กาญจนา หิรัญเกษตร.(2549). การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี. ชลบุรี: สำนักหอสมุด.มหาวิทยาลัยบูรพา

ทองใบ สะอาดรัมย์. (2556). การศึกษาสภาพการดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิตของสถานศึกษาในสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บุญชม ศรีสะอาด.(2545). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชาติ พิมพ์ละมาศ. (2556). สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปัญญา กาละปต์ย์. (2549). สภาพการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. อุบลราชธานี: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

การประชุมวิชาการแสดงผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

พัชริกา คำแสน. (2556). รูปแบบการบริหารห้องสมุด 3 ดี ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 2. ยโสธร: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
อลิสสา ชัยลังกา. (2552). การดำเนินงานห้องสมุดมีชีวิตในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน
เขต 1. ลำปาง: สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ